

Біда бабі Парасці Гришисі

Автор:

Іван Нечуй-Левицький

Біда бабі Парасці Гришисі

Іван Семенович Нечуй-Левицький

Іван Нечуй-Левицький

БІДА БАБІ ПАРАСЦІ ГРИШИСІ

Біда бабі Парасці Гришисі

Як було бабі Парасці п'ятдесят шість рік, помер її чоловік Омелько Гришенко, і помер не вдома, а в Василькові. Гришенкова оселя була коло самого вигону, край села, а за широким вигоном був панський лісок, що тягся на верству смужкою вповодж села аж до річки. Саме проти Омелькової оселі в лісі стояла хата лісового козака сторожа. Про того козака вже давно йшла чутка, що він переховує крадене добро й дає в себе притулок усяким злодіям. Волосний звелів зробити в козака трус; десяцькі познаходили в повітках порожні пляшки з наліпленими квитками, арештували його, одвезли в Васильків й закинули в тюрму. Люде виказали в волосній управі, що бачили, як Омелькові унучата гралась квитками од пляшок з вином. До Омелька причепились; він дізнався од онуків, що ті папірці дали їм козакові діти.

Омелька покликали в Васильків на суд за свідка. Саме тоді була пізня осінь, вже перед пилипівчаним пущенням. Омелько поїхав в одній свиті. Надворі була сльота й моква. Він застудивсь, заслаб, і його одвезли в лазарет. З Василькова дали звістку Парасці. Параска з синами поїхала в Васильків. Через три дні Омелько вмер, і вони його поховали.

Вернулась Параска додому й плакала та тужила за Омельком цілий рік. Омелько був дуже гарний з лиця, як увесь рід Гришенків в Трушках, високий на зріст, плечистий, поставний, з чорними бровами, з карими очима. Він був тихий і помирливий, і Параска була щаслива з ним, навіть ніколи не лаялась і не змагалась з ним, бо він в усьому слухав її й робив так, як вона веліла.

Зосталась Параска з двома синами та з невісткою в хаті. Омелько оженив старшого сина Грицька ще за свого живоття. Менший син Іван ще парубкував. Доки був живий батько, в хаті була мирнота. Син слухав батька, і невістка корилась свекрусі. Батько хазяйнував сам і думав одрізнити старшого сина, поставити йому опрічну хату на леваді, а меншому синові оддати стару хату. Але як помер Омелько, і сини, і невістка заспівали іншої. Грицько вже не слухав матері, а невістка заковерзувала так, що баба Параска тільки очі витріщила на неї з дива.

Помираючи, Омелько звелів Парасці одділити для старшого сина половину поля, а половину зоставив для неї, доки менший син Іван одбуде службу в москалях. Грицько став хазяїном, забрав собі половину поля, але Параска зоставила собі Іванову половину поля й худобу, яка була в неї, і сказала синові, що вона буде хазяйнувать, як і хазяйнувала за живоття небіжчика, доки менший син вернеться з служби додому та ожениться. Свою половину поля вона оддала Грицькові наспіл, з половини. Він орав материну частку поля за другу скибу. Параска зоставляла частку свого хліба на харч, а решту продавала.

Цілий рік вона не вмикувалась в хазяйські синові справи, все журилась та плакала за чоловіком і не могла його забути. Чи надіне Грицько батькову одежу, вона побачить і зажуриться, і зараз сльози поллються з очей.

– Коли б Омелька поховали хоч на нашому кладовищі, то я пішла б на могилу та хоч виплакала свої сльози, що душать мое серце; може б, мені тоді стало легше. А то як надіне син його жупан та шапку, як гляну на сина в тому убранні, то передо мною стоїть неначе живий мій Омелько, достоту такий, який він був молодим; неначе бачу його постать. І в мене з очей самі сльози ллються, так що я й світу божого не бачу, як піду на тік та в клуню, гляну на вози, на ярма, на ціпи, що він колись держав в своїх руках, то все це одразу пригадує мені Омелька; і мені все здається, що він не вмер, знов вернеться додому, от-от вийде з хати і з'явиться перед моїми очима, й піде на тік на роботу, – говорила Параска сусідам.

Та вже невістка сказала Грицькові:

– Пооддавай ти старцям оту батькову одежу, оті жупани та свиту, поміняйся ціпами з якимсь чоловіком, щоб у твоєї матері швидше зникли з пам'яті згадки про небіжчика батька. А то вона гляне на оту одежу, та зараз і впадає в сум та тугу.

Грицько пороздавав старцям батькову одежу, помінявся ціпами з одним чоловіком і сказав матері, що батькові ціпи вже негодящі, старі.

Минув рік після смерті Омелька, і баба Параска потроху почала забувати своє горе. Життя й хазяйський клопіт потроху стерли й заступили згадки про Омелька. Параска всім правувала в хазяйстві, як і було передніше, держала в себе ключі й од комори, і од своєї й невістчиної скрині і всьому давала лад і в хаті, і в дворі. За весь цей рік вона ні разу не лаялась і навіть не змагалась з сусідою Палажкою, хоч поза очі й судила й сміялась з неї.

Якось весною Грицько сказав матері:

– Мамо! куплю я собі три вівці та два підсвинки. Левадисі треба грошей, то вона спродує декотрі вівці, а Палажчин син хоче вести на ярмарок два підсвинки.

– Нащо ж вони здались тобі оті вівці та підсвинки? – спитала Палажка. – Адже ж у нас є доволі овець та свиней.

– А на своє хазяйство! Розведу тим часом трохи овечат та свиней, бо як Іван вернеться з служби та оженився, то мені доведеться одрізнятися й заводити своє опрічне хазяйство, – каже Грицько до матері.

– Про мене, й купуй! Покладні гроші в мене є сховані в скрині. Випасу на вигоні є доволі, а для підсвинків стане й полови, й дерті, й одвійків і до літа.

– Он дивіться, мамо, яка отара пасеться на вигоні коло нашого двору. Але мені аж ніяково, як подумаю, що там нема ані однієї моєї овечки, а я вже чоловік дійшлий, жонатий; незабаром буду хазяїном, – сказав Грицько.

– Купуй вівці деінде, тільки не в Левадихи, бо Левадишині вівці, то мої, – обізвавсь Іван.

– А то чом так? – спитала Марина.

– А тим, що я маю на думці сватать Левадишину дочку Килину, – сказав Іван.

– Коли ж це то буде. Поки ти вийдеш з служби, то й ті овечки, може, й вовк прибіжить з чагарника та й похапає, – промовив Грицько.

– А підсвинків в Петра не купуй, бо ті підсвинки Палажчиного хову: може, вдались на вдачу в Палажку, то ще й кусатимуть наших свиней, – сказала в жарти Параска. – В неї й корова свого хову, та вийшла така лиха, що як ідеш проз неї та скажеш: бицю, бицю! то вона зараз крутне головою й рогами, вищірить зуби й прискає, як кішка. Зовсім така, як Солов'іха! бо, мабуть, вдалась в неї. Про мене, розводьте свою худобу. Може, ти, Марино, думаєш ще й свої кури розвести, як розвела Солов'іха? – сказала баба Параска до невістки.

– А чом би пак і не розвести. Адже ж Солов'іха розвела собі кури окроми од невістчиних та й ість свою пряженю, ще й яйця продає й грошаки ховає в свою скриню, – говорила невістка якось сердито до свекрухи.

– Хіба ж тобі в чому недогода в моїй хаті? хіба я бороню тобі істи пряженю, коли тобі заманеться? Про мене, пряжи пряженю та й іж, хоч розпережись, – говорила вже сердито Параска до невістки.

Але вона глянула на Івана, і той гнів зслиз одразу. Іван був добрий і ще змалку любив її й горнувся до неї. Грицько все вештався надворі коло батька, а Іван сидів в хаті й ставав до послуги матері; щодня було і дров принесе, і хату замете, носить воду з криниці; часом помагав чистить картоплю на юшку, як в матері було багацько роботи та вештаня в хаті.

Іван стояв коло стола високий та рівний станом, та гарний, як і його батько. На білому чолі були неначе намальовані чорні брови; ясні чималі карі очі аж світились, як і в батька. Він сів край вікна, а мати все дивилась на його й не могла надивиться.

Грицько поставив-таки на своєму: купив вівці й підсвинки, щоб розвести отару на своє, окрім од матириного хазяйство. Параска задумалась, дивлячись на ті вівці. І їй забажалося, щоб в неї в хаті була за невістку незадиркувата, тиха та помирлива Левадишина Килина, а не опришкувата та натураста Марина, котра вже розібралась і почала піднімати голову: часто не слухала її й навіть почала гризтись з нею од того часу, як помер старий Омелько.

«Ой коли б швидше Іван вибув свою службу, вернувсь додому та брав Килину, бо моя душа почуває, що з цією Мариною життя мое в хаті не буде тихе та мирне», – думала Параска, поглядаючи скося на високу постать Марини, що поралась коло печі, неначе москаль ходив на муштрі.

«Одже ж Іван правду каже, що Левадишині вівці незабаром будуть його, – думала баба, дивлячись на ясні карі синові очі та на чорні, як намальовані, брови. – Я вже давно прикмічаю, що Левадишина Килина горнеться та липне до його. Часом увечері вийду в садок, а Іван стоїть під грушею, спершись на тин, та все балакає з Килиною».

Кінець ознакомительного фрагмента.

Купити: https://telnovel.com/nechuy-levic-kiy_-van/b-da-bab-parasc-grishis

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)